

„ЗАСТАВА“ излази трипут
у недељу, средом, петком
и недељом

Цр. а је на годину 14. фор
на по год. 7. фор. на чет-
врт године 3. фор. 50. нов.
а вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 140 гроша
на по год. 70, а на четврт
године 35 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по ко-
личини прста, које из гар-
монта заузимају, и за сваку
врсту плаћа се за први пут
5, за сваки даљи пут 4 н.
осим тога за жит увек по
30 н. Допис се плаћу у
редностишту а предплата или
серати администрацији „ЗА-
СТАВА“ у Нови Сад, у кући
број 858. код „златног јед-
ног“.

Број 99.

У Новоме Саду, у петак 22. августа 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 20. августа.

Адреса дебата у грчком парламенту бурно је свршена. Посланик Рудисис ватрено у-
стаде против Булгарисова министарства и строго
осуди садашње министарство вањски посла,
што није изнело парламенту читаву диплома-
тичку преписку, коју је он као заступник гр-
чки у Паризу водио. Пребацио му је даље,
што он — пошто је краљу у уста ставио
тако ладне речи обзиром на велику народну
опасност — и од народни заступника сада за-
хтева, да у адреси изјави, да нијесу јаче силе,
него добросхћени, грчки интереси владу на-
вели да се покори париској конференцији!
Министар вањски посла одговарајући на то
Рудисову оде још даље и јавно изјави, да пре-
стољни говор и коморска адреса немогу у дру-
гом смислу говорити о Кандији и о Париској
конференцији, и да одлука париске конференције
— „по његовом схватању“ — за увек Грчку
везује. И то се је усудио Министар у лице
комори рећи — примећује Атински дописник
„Вандерер“ — дочим је кабинет, које га је
он члан, у свом програму јавно изјавио, да
његово саглашење са одлуком париске конфе-
ренције не обавезује Грчку ни најмање за бу-
дуће!

Из Цариграда пишу истоме листу, по-
што је Али-паша најмаша на одпор код свију
велевила гледе капитулација, да је сада про-
менио тактику, ал није напустио исти план.
Ту скоро наине издаде један закон о бављењу
странаца у земљи. По њему неможе странац
преко граница „великог господара“ прећи, пре-
него му се пасош прегледа, и тада ако се у
држави зауставља мора држави две мецидије у
сребру годишње плаћати; а ако кроз државу
путује, мора имати „тескере“ које такође много
стају. Ово је нов доказ турске силе, па ако
ова расте према слободним народима европеј-
ским, према својим робовима нема заста-
ница. Па докле ће и још човечанство тај срам
на себе тријети, оћели већ барем једном чо-
веку крв увикити?!...

По једном брзојаву од 18 тек. већ би био
стиго Талат-паша, изванредни посланик Кејливи
у Цариград са одговором на Али-пашино писмо
које смо у прошлом броју донели, и у мини-
старском савету под Султановим преседниш-
твом већ би био прочитан, којим би већина
задовољна била. „Вандерер“ пак пишу у на-
пред да може Измајил паша све стране миран
бити, пошто му је г. Буро, француски посланик
у Цариграду, много на руци. Већ би и Му-
стафа Фазил, супарник Измајилови који је не-
преостано у Цариграду мутно, сваки уплив из-
губио. И овђе бележимо француску наклоност
према Кејливи.

Из Фиоренце пишу „Преси“ о некој
новој завери, која је у Орвијету, једној ва-
ропици на папској граници, откривена. Наине
у њему је растурен један Мацинстички одбор,
између чијих писама, нашао се један нови
револуциони план, који је Мацини израдио а
Гарабалиди одобрио, који иде на то, да Рим
буде центрум свију републиканских покушаја,
оке би се имала прогласити „Универсална —
Република.“ О самим очевима јединства и сло-
боде Талијанске, вели дописник, да су се у
последње време одлучно приближили.

„Италијанска кореспонденција“ обара про-
стути глас, да је фиоретинска влада опремила
неке посланике у Рим, ради преговарања о
идућем сабору. Влада неби никаквог узрока
видела, да се меша у ствари саборске, који
је скуп чисто духовних веледостојника, из кој
је мирски елемент и само ниже свештенство
искључено. Европјске владе позване не-
би имале никаквог посланика на са-
бор олати, јер „само“ тада би оне
обезване биле, према саборским за-
кључцима. Дакле та помисао остаје абсурд-
на, да која влада може желити, да своју сло-
боду делања и најмање ослаби, или циљањем
посланика на себе какву одговорност прими.

У Бечу су федралите ови дана држали
један народни збор, на ком је примљена сле-
дећа резолуција: „Збор држи да је патриот-
ска дужност саветника круне, свију заступ-
нички тела, свију народа и земаља, свију по-
литички скупова, и партаја у Аустрији, да се
у једном програму сложе, који би, кад би се
остварио, згодан био, да одговори потребама
напредујућег образовања у народном, цркве-
ном, друштвеном и политичном животу држав-

љана; да у истину уведе у живот народа
поделена јавни власти и њову деобу између
владаоца и народа; да чува народно политична
права поједини народа; да обезбеди аутономију
аустријски краљевине и земаља, и њову др-
жавоправну свезу, особито земаља чешке кру-
не и краљевине Галиције, те тако да створи
непоколебив темељ за срећу народа — за по-
ложај државе као велевласти.“

Још један уставни јуриш!

Још пре, него што ће се реч повести о
разрешењу крајине, и пре него што ће царска
ручна писма о томе изићи, ми смо поводом
покренути реторика у крајини наше мишљење
изјавили, да крајина нема узрока, ни разлога
симпатије своје ма на коју страну изражавати,
и у данашњим околностима иницијативу о
свом размилитарену узимати, но да још мало
може пречекати до згоде. Сад је пак питање
о разрешењу крајине озгорје покренуто, и
управо рећи није више ни питање, хоће ли
се, но само за које време и на који начин
крајина размилитарити. Ми смо се оградил и
противу тога, што је Њ. Величество питање
то начелно решило само, и без ичијег према-
подписа, тако да невамо кога би за какву
незаконитост или неупитност на одговор позвати
могли, пошто је владатељ у уставној држави
неприкосновен, и неодговоран. Ми смо казали,
да је сасвим друго што, апсолутно управљати
са једном области, а друго што с њоме и са
народом у кој тако располагати, да је овоме
или ономе човеку, овој или оној земљи или
народу поклонити или предати може. Ми смо
наглашавали, да на то треба питање и сагла-
шење крајине; но да узмемо, да је она крајина,
која се хрватско-славонском назива, изузима-
јући варадинску пуковнију, већ на саборима
у Загребу изјаснила своју жељу и вољу, а да се
разрешити, и са грађанском Хрватском и
Славонијом адружи, и да је по томе ручно
писмо, што се начела тиче, изишло у смислу
жеље и воље крајине — то опет остаје питање
о начину разрешења и начину адружења
крајине са горњим земаљама. Истина да ручна
писма кажу, да ће се питање о времену и
начину разрешења решити на предлог оба
министра — председника, који ће предлози
опет оснивати се на уставној расправи тога
предмета у дотичним законодавним телима, да
ће доиде стар у своје стању остати — али
и пак се ту обилази она страна, које се ствар
највише тиче, а то је сама крајина, и народ
у њој. За њену страну упућује се неконтра-
стигованом народом сам државни ратни ми-
нистар да предлог са свога „становишта“ учини.
Како ће се тај хаос размрсити, ако снаки од
трију министра са свога становишта, као
што је ји ручна писма упућују, своје мишљење
и предлог о времену и начину разрешења
поднесе, то за сад сам Бог зна — али као
што рекосмо сви имају право, ту своје стано-
виште означити, само не народ, који на том
земљишту стои.

Ово је, што смо ми замерици и замерамо,
а уједно смо били и јесмо противу разрешења
парчета по парче крајине, не само, што се тим
унапред одузима и сама могућност, да крајина,
свој глас даде, него што тај начин показује
злу намеру, показује правац, у ком се хоће
крајина да полагано разреши, т. ј. у противу-
народном правцу, у интересу туђег господ-
ства, и другог народа, а не у интересу сло-
боде и народности србско-хрватског народа. То
нам дају и владини листови познати, тим се
мађ. влада опрам свог народа и опрам опози-
ције мађ. странке брани, и правда, и мађ.
влада не стиди се јавно меру какву тим за
спасоносну за Угарску, или боље рећи за ма-
ђарски народ за спасоносну представљати, што
исти народње тежње другог, а нарочито срб-
ско-хрватског народа спречава, и силе му саопће.

Опозициони мађ. листови (Хон, а особито
Н. сл. Лојд) такође су противу тога, што је
ручно писмо, којим се један део крајине разре-
шава, без контрастигатуре, што се крајина
не разрешава сва наједанпут, и што се напо-
следку ствар такође и на аустријско министар-
ство и рајхсрат упућује — али не зато, што
би они желели право уставно решење тога
питања, где се по начелу и у духу праве ус-
тавности не би глас крајине обити могао, него
зато, што се у њи то само по себи разуме, да

хрватско-славонска крајина има се Загребу,
а бачко-банатска Вудим-Пешти предати. У њи
је то чисто административно питање, где
се само милитарна управа грађанском замењује,
где се сабља у корицу тура, а перушка на
калпак натиче. Кад се ратни министар повуче,
то се у њи по себи разумева, да Раух или
Венкхајм земљиште заузимају. Све је то ну-
жна последица интегритета, целоставности зе-
маља угарске, или боље рећи мађарске круне,
то и „П. Напло“ каже. По тој теорији чим
болестник у Цариграду очи заклопи — одма
Босна, Херцеговина, па и Србија, шта више
и Бугарска, и Руманија падају као вреле кру-
шке у мађарску круну, јер се и сад застава
и грбови ти земаља при крунисању мађ.
краља носе.

Но кад би то тако било, нашто су биле
расправи и преговоре са хрватским сабором,
и нашто је уговорана и узаконена међусобна
погодба! Зашто није на кратко Хрватска и
Славонија по закону од год. 1848. стрпана у
мађарски сабор, као што је Ердељ, па да се
тек у том и из тог сабора какве уступке по-
вољ или по увиђену већине дају? А кад то
није учињено са мањим делом, како да се
учини са већим? Кад то није учињено са
земљама, које су до 1848. године у свези биле,
како да се учини са онима, које су пре три
стотине година престале у каквој свези бити,
шта више, који је свеза на Мохачу и Сигету
разкинута, па никад обновљена није? Та није
ли и сам Тиса Калман у својој беседи од 2.
јуна о. г. бранећи се противу већине нагла-
сио то, да и левица немисли, да се разрешење
крајине без споразумења са крајном самом
учини — па одкуда да је то сад чисто ад-
министративно питање? Неће ли тако и
анексија Далмације постати чисто админи-
стративно питање? Неће ли и она парче по
парча, па можда на захтев Задра, м поједини
места, као оно Река, правце угарска постати?

Кад ми захтевамо, да се крајина пита, тим
немамо намере, које се реакцији, камарила у
Бечу подмећу, т. ј. да се крајина изјасни про-
тиву свезе са Хрватском, Славонијом, и уоб-
ште посредно или непосредно са Угарском;
ми не поричемо право уг. круне у обште, и
право интегритета тројне краљевине особено,
које се и на крајину распростире — али ми
тражимо, да се крајина да прилика, да се и
она изрази о условима свезе са Угар-
ском, тим више, што је она при два пра-
покушаја звана била, и што при учињеној погодби
није преслушана. Нема тога закона на свету,
који би крајини оно право одузети могао, које
је грађ. Хрватској и Славонији припознато било,
т. ј. право меру своје земаљско-народне ау-
тономије и државоправне гаранције са другим
угарарима. Нема тога закона, који би грађан-
ску Хрватску и Славонију за татора оног
делу народа поставио, који је у крајини, и
који случајно свакојако више броји. Искати од
крајине, да она безусловно готовоме чину при-
ступи, значило би начинити је државним роб-
љем провинцијала. Но да сама крајина опет
не прејудукује, да вред не навесе уставним и
другим интересима провинцијала, и право је, и
целиходно, да обоје заједно, на истом сабору,
али наново о свом државоправном одношају
према Угарској саветују се и одлучују, или
ти да фактично постојеће стање и порав-
нање под ревизију узму.

Ово је што ми захтевамо, и што нам бар
опозиција мађарска неможе замерити, кад је и
сама одпре на том становишту стојала.

Мађари, па и либералци одма вичу на ре-
акцију, на камарила, и сваког жиготу
савезника камарила, који се усуди, о начину
свезе земаља и народа у Угарској другачијег
мишљења имати. Они мисле, да ће кога за-
плашити кад повичу: реакција, камарила!
Знамо ми да има реакције и камарила, у
Бечу и у крајини, која би и даље рада гра-
ницу за своју касарију, за буздован противну
уставне слободе, и т. д. употребити — али по
тога не следеће, да ми наш народни брод мо-
рамо о сцилу разбити дати, да избегнемо Ха-
ријуду, него то следеће, да Мађари препрече
могућност, да камарила може глин свој у
процеп међусобне борбе и мржње утерати, и
да може полугу своју тежња наслонити на
земљиште, и народ, који је земље уг. круне
гвозденим руком од Оршове до Велебита опа-
сао; а та се могућност не препречује виком:

то је реакција, камарила — него савесним
саслушањем и уважањем праведни народни
жеља — али не такви жеља, које из продани
и купљени уста долазе, него које народу из
његове народне и правне свести произићу, а
те се на слободно изабраном сабору дотичног
народа сазнати могу — зато дакле сабор те
сабор и то заједнички сабор краљевине и
крајине хрватско-славонске, или боље рећи
хрватско-србске.

Мађари су у нечем налик на клерикалце
целог света. Као што они при сваком питању,
где се њив интерес окрћује, цркву пред-
се изтурују, тако Мађари „круну св. Стевана“.
Све што они траже, они не траже у интерес
свога господства, своје народности, свога на-
рода — не Боже сачувај! они све то траже
у интересу „круне св. Стевана“. Круна, у
уставној монархијској држави символ заштите
мањег, или слабијег противу већег или јачег
постаје у Угарској бусијом, иза које Мађари
стрелају на оне људе и народе, који се не кла-
њају кумиру великог мађарства од карпата па
до јадранског, на првој, а до црнога мора на
другој стајци. Тако су и сад о овом грани-
чарском питању законили се за круну, и није
неуставно, ако монарх без контрастигатуре
и без саслушања дотичног народа или земаљ-
ског народног сабора питање начелно реши, и
дали му правац даде — али је неуставно, ре-
акцијом, шта више јамачно и велеиздајно, за-
искати, да се дотични народ саслуша и што
се ствари, и времена, и начине тиче.

Имају Мађари још и другу фразу: Инте-
гритет земаље, или земаља уг. круне.

Шта је то интегритет?

Свакако то, да су неке земље скупа, у
државној заједници, зато, што су некад, или
досад тако биле. По томе и крајина, веле, са-
чињава интегритету део земаља уг. круне.
Нисмо противни. Али стои ли то и онда, ако
теорија интегритета хоће да буде практично
гроб народности које, или народа кога? Не стои.

Правда и равна, како људска тако и на-
родна слобода и аутономија мора бити копча
интегритету, без тога интегритет на праву
мача основан, може истим путем и разнати
се. Не прави више земаљски „интегритет“ на-
роде, него народи „интегритете“, и сваки на-
род има меру „интегритета“ у рукама. Као што
је питање крајине у крајини хрватско-славонској
државоправно питање свезе између тројне кра-
љевине и Угарске, тако је опет питање кра-
јине у бачко-банатској крајини скопчао са ро-
шењем питања србског у Угарској. Прво и
прво, и без обзира на Србе у провинцијама
Бачке и Баната имају Срби у реченој крајини
право, поводом свог разрешења, и пре оконча-
ног скопчања са Угарском тражити гаранције
за своју народност и народни језик на поли-
тичком, и просветном пољу. И у прошлом-сто-
лећу граничари су при свом разрешењу такве
гаранције тражили, у нечем и добили, што се
по овдашњем духу времена састојало у том,
да су од жупанијске власти изузети били, и
своје магистрате које у дистриктима, које у
краљ. варошима имали. То се неможе ни да-
нашњим граничарима одрећи. По друго сад и
србско питање стоји још на дневном реду, или
питање о гаранцији народности и језика Ср-
бама и у провинцијама, и крајини. Мађари су
нас увек досад одбијали на граници, и гово-
рили, да ће онда бити згода и прилика, да се
Србима учине уступке, нарочито да се жупа-
није или дистрикти по већини србске народ-
ности заокружене образују, кад се граница
буде разрешавала, јер ће онда из топографски
и административни узроци нужна бити промена
у међама данашњи жупанија, од кој се неки
делови могу згодни са местима из границе
скопчати. Сам је Деак још 1862. године у
том смислу изражавао се. Сад идемо да видимо
и ту истину и зблуду.

По међутим ништа од себе не долази.
Ваља дати знаке живота од себе; ваља се
угледати на чески народ, који мирно, али
сложно и одважно не само у публицистичк,
него и на своим зборовима, које они таборима
зову, права своја рекламује.

Срби и Хрвати у хрватско-славонској крајини
требало би да из свој политички обштина
управе на Њ. Величество молбу, да је жеља
народа у реченој крајини, да своју судбу на
политичном пољу заједно деле, као што су је и до
сад на бојним пољима делили, и да се зато

ограђују противу почестичног разрешења крајине, по да желе, да кад дође до разрешења крајине, крајина сва и уједанпут разрешена буде, на последку да крајина поред све жеље, да са својом браћом у грађанској Хрватској и Славонији скопчани буде, неможе једнострано од провинција и то октројком изборног и саборног реда, и свакојаким пресијом изнуђењу погодбу са Угарском за се на просто за правоваљану сматрати, но да се ради новог уговора, и односно ревизије тога једностраног уговора нов сабор из Хрватске, Славоније, и хрватско-славонске крајине сазове онако, као што је то год. 1861 и 1865 било.

Срби пак у бачко-банатској крајини ваљало би да из својој политичној области, и по околностима из збора на Н. Величаство молбу управе, да се нарочито поводом разрешења бачко-банатске крајине питање о државоправним гаранцијама србске народности и србског језика у Угарској коначно реши, и да због тога буде сазван конгрес Срба из провинција и крајине и да нос, да жеље народа србског у том погледу изрази, и ут. сабору на уставно решење поднесе, а Срби из провинција Бачке и Баната могли би таке захтеве крајиничке из својој области и збора како код уставне владе, тако и код сабора подрежити.

Док се преради, а и сабори се приближе, не би шкодило, да и велика депутација Срба гору жељу Н. Величаству још једанпут — ма и последњи пут поднесе.

Ово су наше речи, којима не изазивамо крајину ни на изјасњење противу инкорпорације, ни на одпор противу извршења инкорпорације, но на оно, што је грађанима у просвећеној држави путем петиције и жалбе слободно.

Ако се не помогнемо, обележићемо своје народно право и на овом последњем изданку некадашње колико толико народне институције, и — време ће учинити своје.

Ко да у бачко-банатској крајини поведе коло? А ко ће, ако не Панчево?

Текелијни питомци у Бечу.

Пре неког времена изишао је у „Застави“ један чланак, у којем се рачуна даје од пет њих текелијних питања, који су ове године стрге испите полагали. Успех је — вели се — био врло добар.

Томе се мора свако зарадовати, а особито онај, који држи да је интелигенција срце у народу, те пона, да чим је снажније то срце и чим је више у њему здраве крви праве науке и изражања, тим ће живље и сигурније и поједини удови у народном организму услужу своју чинити, а и цео ће се организам живље кретати.

И ми текелијни питомци у Бечу зарадовасмо се лепом успеу браће наше; јер тиме се побеше и празна напајања нека на омладину (у ужем смислу, као што је неки схваћају), да ништа не учи, а и браћа питомци показаше, да су свесни и свога српског омладинског позива, а и своје питомачке дужности.

Но та радост наша беше нам помучена неким особитим чувством, које ако и неје сумња, а оно је на сваки начин слаба нада, да ћемо и ми у своје време сјајна рачуна о нашем петогодишњем учењу дати моћи.

Ово страљиво резигновање не истиче из

Подлистак „Заставе“.

(Под)председник comme-il-faut.

Врло поштована публико! Знам, да познајеш госпођу Стаел, ту оштроумну францускињу и описатељку, — које срце не беше само пуно љубавних осећаја него и хероизма патриотичког — које ручице не беху само зато на свету да рукавице носе, да се белоћи њиховој удварају диве, него које прстићи перо, и то врло оштро, водеше — које устаца не беше само зато створена да шећер једу и бонбоне сисају, но која увек отворена беху, када је ваљало бранити част и достојанство народа; ал — које и глава, крај свега тога, што ју је покривала лепа „дуга коса“, не беше пуна и кратке памети, као што не галантни Срби веле, но пуна знања, пуна увиђених идеја слободе, братства и једнакости — на последку знам и то, да се сам Бунапарте од ње тако побоја да је из Француске протера.

И та госпа, поштована публико коју ти дакле познајеш, не беше ни мало налик нашем (под)председнику (честити председник нам г. Ђмил Мановић оставио је варош ову на велику жалост нашу) прквоне општине г. Ј. А. којег ти не познајеш и због чега ти цела овдашња публика из дубљине срца свога завиди. Истина је, да завидити коме није хришћанско чувство, јер је завист грех, — ал ће нам то чувство ако не госп. епископ Вршачки, ако не честита српска публика, а оно барем — госп. наш (под)председник опростити, ако промисли само, колико смо му ми греха већ опростили, док га сво на јавност изнесосмо!

Ал њихово различеје није у томе: што срце ове госпе француске беше пуно љубавних осећаја, — та зате ваља и г. (под)председник наш зна — ја што је она мало кокетна, а

моралног кукавичлука нашег, него из другог некоег узрока. Тај узрок је наше лоше материјално стање.

Молимо сваког читаоца, да пре нег што над нама због ове три речи исказе црни суд себичности и мукташтва — и разлоге наше саслуша, да је наше материјално стање одиста лоше, а и побуде да нам чује, које нас на то наведоше, да ове ретке напишемо.

Текелијни питомци у Пешти имају исту толику повчану стипендију као и ми у Бечу. Они имају осим тога стан, дрва и свеће. Узмите то на рачун — износи на годину најмање 100 ф. Они уче правне и филозофске науке, у којима их школарина толико не стоје, као нас што учимо медицину. Код њих су најнужнији предмети колегијални (т. ј. на њих се плаћа редовна школарина по 1 ф. 5 к. од сахата); а у нас има најнужнијих предмета, за које се страшна наплата иште. Тако н. пр. стаје курз за аускултацију и перкусiju, који само шест недеља траје, 15 ф.; курз за сифилис 15-20 ф. Елем сама школарина износи на год до 100 ф. Од наше стипендије остаје нам дакле још само 100 ф. да с отим у Бечу (!) годину дана живимо, да се одевамо, да с отим и од куће у Беч и из Беча кући путујемо, и да осим тога из тих 100 ф. и друге наше мање потребе, што их је такођер доста на броју, подмирујемо.

Ми дакле не мамо ни пола толико стипендије, као наша браћа у Пешти.

„Е, па зашто сте се искали у Беч; зашто сте рекли, да у име стана, свећа и дрва никакве накнаде не тражите?“

Ко познаје препоне и тешкоће, због којих смо тако себање учинили морали, само да нас „Матица“ у Беч пусти, тај уједно и то зна, да смо ми то у силу бога обећали, и да таква обећања немају никакве обвезне силе.

А најпосле, зар да нам се племенита жеља наша, да што боље науке наше изучимо осветљивошћу наплаћује? Само се прне душе свете, а разуман човек разлоге увиђа.

Не само да ми имамо права искати, да нам се материјално стање побољша, него ми то, ако ћемо савесни да будемо, морамо да иштемо. А зашто?

Цел је сваке стипендије, а особито у нас Срба, да што више и што бољих питања (после народних радника — тако би бар требало да је) дотичном народу одгаја. Множина питања не сме с начином њиховог изражања у колизију доћи. Цел је стипендије промашена, кад има много питања, али само зато, да их је што више, када коју науку уче, али само зато, да је у њој што више шарлатана. Учити медицину са 100 ф. на годину значи шарлатанство помагати; а шарлатанство је она отровна биљка, која ти споља изгледа и једра и здрава те би је у заносу и у срце усадио, а кад се једаред у тело увуче, она гризе и трује цео организам и осујећује сваки корак истинском напретку.

Правник и филозоф не треба се то странпутице бојати. Њему и библиотека и свако друго место, де има извора за његову науку, замењују бар у неку руку професорско предавање. Медицина без предавања и аутопсије нема смисла; а овога двога нема без школарине. У најважнија предавања има само карта

он обзљан, — она отворена и искрена спрам свакога, а он увек закончан до гроба — она лакомислена а можда мало и брбљива, а он предосторожан до крајности и мерећи сваку своју реч, као Талеран — но и нишом!... Главна разлика између њих двоје, те мадаме и мисијеја нашег, у томе је, поштована публико, што ове моке женско срце беше пуно хероизма патриотичког, а овога мушко срце у јуначким грудима! пуно је страха и милију (не мислите да претерујем) призрења прома власти и већине не српске становништва овдашњег — што она женска глава беше пуна идеја, слободе, братства и једнакости, — а овога мушка глава пуна је натрашњачких идеја о слободи, пуна гажулирања братског Мађарина, и по нас Србе чудног интерпретовања једнакости.

А ако ми неверујете, а ви запитајте ону депутацију 12. најодличнијих грађана овдашњих, која га позва, да сазове скупштину прквену, те да и ова општина, као све свесне посестриме нече заузме вемљашите у борби између идеја средњег и данашњег века — између просвете и глупости — истине и предрасуде — правде и насиља — напретка и пропасти, о једном речи између народњака и мандатополагатеља. Па знате шта им одговори? Да он то чинити не може, јер се — horrible dictu — револуције боји!! Запитајте посланика нашег, којим, кад га замоли да барем бирачку скупштину сазове, да јој рачун по делању свом да, извињавајући се одговори, да зато параграфа (!) у закону нема, и т. д. у том жанеру са разноврстним варијацијама у којима је прави виртуоз.

Боже мој, рећи ће многи, па шта си их т. ј. госпођу Стаел и г. (под)председника опра- јо — шта их силом намећеш једно друге,

од дотичног професора потписана приступа. Не да се дакле ни мукташтити — ма да је то испод достојанства сваког човека.

Ево још једног узрока, да нам се стипендија повиси. Наша је стипендија најмања од свију медицинских стипендија. И сама земаљска за троједну краљевину износи 315 ф. с наплатом школарине и курзова. Земаљски питомци имају шта више, ако хоћеју, и седму годину да слушају. — Ако и де, штодња земаљске управе барем је у томе погледу увората.

На штету свога телесног здравља не сме се човек науци жртвовати. Сваку оскудицу трпети, а и потоњу пару дати на књиге, школарину, инструменте и друго које шта — то је начин, којим би се можда после смрти у младом веку до каква панегрика доћи могло; али по народ је тај панегрик од никакве, аман баш никакве користи.

На уштрб науке опет оно мало пара на телесну негу употребити морати, то је начин, којим човек и нехотице трутом и дембелом а у најбољем случају шарлатаном постаје.

Ово неколико редака написали смо зато, што ће бечки питомци текелијни, који сви медицинске науке уче, сла. Матици због побољшања њиховог материјалног стања своју молбеницу поднети, те да је унапред сваком члану Матице овај предмет барем што то познат.

Особито пак молимо г. г. лечнике, који су чланови Матице, да ову ствар у Матици што боље осветле, и разјасне, не би ли и ми умереним и омереним материјалним стањем нашим уместо шарлатана, који су народу од штете, постали кориснима и добродошлим члановима нашег српског рода.

У Винковци.

Ђока Стојановић, текелијни питамац.

ДОПИСИ.

У Босни 26. јулија. Немогу пропустити да вам нејавим за догађај који се под мудром управом Али-риза-паше, на очи пред вас целом народу у Бањој-луци пре неколико дана догоди, — и у нашем поштованом листу јавности неспредам, и несумњам да неће из тога свако најбоље увидити моћи, каквот ми нашу и већина царскот имамо и какву заштиту и гаранцију под његовом мудром и човечном управом, и за сами живот налазимо; а то је било овако:

На 17. о. м. изађе неки сирома, а притом врло поштен човек, по имену Васил Наумовић родом Бугарин, пол сата изван Бања-луке да купи сена за царске коње; јер он и његов брат Теофил, да би коју цемурну крајцарку отекли, погодили су давати сјено царским коњима налазећим се у Бањој-луци, — и идући тако крај пута види у једној ливади ће људи сјено купе и у пластове задевају; на које он одма окрене и пође међу њи даби сено купно и погодно, и кад дође разговарајући се ту шњима седне под једну воћку у лад; кад ал наједанпут укаже се неки Хаџи-Амид, хрватска јулка, на коњу где књима иде, речени Васил незнајући каква он ту посла има и немислећи ниокаквој његовој хрвавој намери, седно је мирно пушећи своју цигару; кад речени Хаџи-Амид, зликовац и највећи непријатељ хришћански, дође близу њега,

па напоследку и нама, кад тако величе једно друге.

Истина је то, што ми овде, оштроумни читаоче! велиш, и буди уверен, да се неби нишомто уоудио био уети ту деликатну францускињу за још деликатнију ручицу њену (која, као што причају беше бела, што не Хајне вели као навра), а нашега г. подпредседника за rame јуначко те га мало и силом извући преда те, и пред врло поштовану публику — на јавност, које он баш велики пријатељ није; — да ме не наведе на то изрека једна те мадаме Стаел и — тешки уздисај општине ове.

Охо! Изрека и — уздисај! То је интересно — велите ви — то још понамо јер често рекне когод шта, па после богме уздише. Ал изрека мадаме Стаел — и уздисај суботичке општине, то нам је још смешније видети заједно не г. Ј. А. у друштву те оштроумне описатељке. Јел' те?!... Па ипак ми на жалост сво већ од дужег времена осећамо битну свезу између то двоје, а уверавамо вас, да би и нама милије било, да нам та свеза само смешно изгледа.

Било је то једном, не знам баш који дана, кад наша Францускиња, беше страшно зловолна — зашто? — а бог би знао, зашто све жена ил девојка зловолна није! — доста томе, наслови се она, на белу руку своју — склопи очи чарне, те се спусти у дубљину, једне од оних меланхолија, за које и сам Шекспир вели, да их нико измерно није. И из то дубљине зачуше се једном тужним гласом ове речи: „Mon Dieu! Mon Dieu! que la terre serait belle, si l'homme n'existait pas!“ Боже мој! боже мој! како би диван био свет овај, да у њему човека није!

Ето вам изреке тужне! — А уздисај горки

одјаше копа и преда га момку кој је за њим ишао, и ступи Васиљу који помисли да оће да једне код њега у лад; али он наједанпут ненадно тргне колац изпод љубета, (турска дугачка хаљина) који је још прије чим је њега, Васиља, у ливади угледао, припремио био; — и удари га колико могне боље из врата, од којег ударца сирома човек као светлица на земљу падне; а он онда почнега истом немилеце коцом бити и као животињу когама газити, појући му пркву, крст, веру, владику, причешће и све што год земља држи, а небо покрива, што се хришћанско назива, — и доклен је год могао и доклен сав растов колац изпребијао није, тукао је несретника и газно као бесна звер, немарећи зато, што је сирома човек већ занемом био и сваки знај живота изгубио и као мртав лежао; него још најпосле узео га је за косена га је вукао по њиви као скота и газно га погама. — Сви радници који су на љиви били, разбегли су се које куда, јер нису смели да браће ниш са још неколико њему подбоне браће, због својој нечувени вулума јесте тако јадну стрпину, у овом крају, изстрашио — да га се много више него везира боје, и за цео он са још неколико своје браће, суде у Бањој-луци а не Али-риза-паша; јер што гуле, и њему се даје, а он како је лаком на дукате и чабу би и мухамеда за њих продао.

Дакле кад га тако изпребија и полу мртва остави, узјаше коња и србеу у Бању-луку оде, а неки од они људи који су на ливади били кад га је тукао, уму несретника онако мртва и жалостна, који је сваки знак живота изгубио био, и однесу га на себи у Бању-луку брату, и кажу му све како је било. Јадни брат као громом поражен кад види шта му се брату случило и на какви је зверски начин влостављен био, јадник онако збуњен и плачеван, незна куда ће прије или по лекаре или у суд да убицу тужи и најпосле кад брата смеети у постелу одвести одма у учумет (суд) и напише харзонал (писмену тужбу) и даде га паши. — Паша кад прими харзонал и види шта је у њему зачуи се и рекне: олаас! (то неморе бити) то није Хаџи-Амид учинио и да он то неморе веровати, већ ако је пијан или полудио био; него ајде кузун, (јање) рекнему, па гледај излечи брата а остави се даве (тужбе) јер смо ми опет наши; а ја ћу гледати да од Хаџи-Амида сав трошак и још штогод по врху теби наплитим; него само ти кажем да се то нигде више чуло није; — ужас! ужас! — али кад јадни брат, ком је највећ братов као год и свој, најдражи и најскупоценији, одговори и рекне: папш! ако ти ово по канону (закону) ибра учинити нећеш, знај добро да ћу узети два пиштоља па и тебе и Хаџи-Амида у пол чаршије убити; јер мени је мој живот сада и онако досадан ниш марим више за њега. — На које паша, немлајући куд камо, пошале заштију (жандара) да Хаџи-Амида вове; али заштија се врати празан јер Хаџи-Амид није хтео доћи; па тако посла и други и трећи пут, али све би узалуд; јер није шала Хаџи-Амид, зар за њега има канон па да је хиљаду Влаха убио. Паша нехте више ни слати по њега него рече тужиоцу: ајде па дођи сутра нећели Хаџи-Амид

суботичке општине?... боже мој, боже мој како би била дивна општина ова, да у њој оваког (под)председника није!!

Францускиња после те изреке скочи на поге лагане, стресе си са чела дугу косу своју, протрља очи, те беше опет она весела, животна Францускиња као и прија. Ал наша општина сво уздише овзко, одкад је остави честити председник њен — уздише и данас.

И ви г. Ј. А. чујете уздисај тај и — да у њој оваког председника није! Видите жалост општине ове — па јој не помажете? Добилисте од скупљених бирача овдашњих глас негодовања. — Није ли то јасно?

Шта још чекате? Чему ли се надате?...

Ако би двојица од наших свештеника, ђакона, није вредно ни да споминем и г. Ђ. П. овдашњем патријарховом адвокату, који врло уз госп. „(под)председника comme-il-faut“ држе, пало на памет мене запитати, по примеру једнога великодостојника правенога: је сам ли ја видео мадаму Стаел? Не ћу их на- траг запитати: „А јесте ли ви видели Вука Бранковића? И: Читајте њене мемоаре! — Но им одговарам, да сам тако срећан, њих све сваки дан виђати, а да читам из онашња целог становништва, да шњима ђутуре задовољно није.

А поштовану ортку публику молим, да нам на оваком (под)председнику не завиди, јер је завист грех; а грехове — бележи и испрашта — госп. вршачки владика!!

У Суботици.

и сам доћи, паћемо виђети. — А да је, сачувај боже, који христјани тако зло учинио па на први позив доћи неби хтео, за цело би паша одма буљук аскера по њега послао, па би га немилеце бијући, не само као убицу, него као и царског противника, свезана кроз чаршију проћерати дао, па ма он ма кому драго био само ако је христјанин. — Ужас! Ужас!

И тако сиром и једни брат убијеног, могаде се без икакве помоћи кући вратити. —

Дакле чуј Савет-пашо! каква ми забита у Бањој-луди имамо, и како нам по царском канону суди и ибра чини; чуј и див се зашто султан, толики хајлук даје онемо човеку, који ни за харамбаше није, а камоли за мутесарифа, и који, имајући толику власт и царску посаду на расположењу, није у стању једног зликовца и убицу, натерати, да у суд дође, него да убице и зликовца, на срамоту и цару и теби, србес по царској чаршији одају и нечувено зло чине; а да једна сиротиња, царски синови, без икакве заштите и помоћи, свакој самовољи и опасности изложени буду.

Чуј господару, и похити у помоћ једној сиротињи у овом крају; јер једна сиротиња неможе више тешки зулума трпети, од коих се небеса потресају, нити хоће више дојакошње зло сносити, него ће једанпут на очајану борбу, на смрт и живот, устати и до последње капи крви неће се смирити док год смрт, или слободан живот не добије; јер и овако јој је живот неносан и на досади; а за ову невину и на правди бога проливену крвцу, ти ћеш и богу и људима одговоран бити; јер, само ако хтео будиш, у стању си свако зло од јадне сиротиње одклонити и ситим сваке хрђаве последице предупредити; а то си дужан, као што ти и султан строго налаже, и пред богом и пред људима учинити, само ако будеш онај, за ког те народ, јадна сиротиња, рачуна и предпоставља; а и то ћемо на скоро виђети дали ће се народ у том преварити или не; јер дела морају изаћи на видела. — (Тешко Ђосни док буде од паша милости очекивала! У.)

С босанско ерцеговачке границе

20. јулија. Узпркос да се данас свуда знаде, да се војвода Лука Вукановић у Русји нахођи тријестанске талијанске новине „Читатино“ што су недавно јавило да је војводе Луке из Одесе нестало, тако су Турке ускољбале, да су сви на ногу. Ту се разнотукује и истражује, дали је ко видио тога пакленог сина Луку. Турци за цело држе, да је војвода Лука у Ерцеговини и да ће скороје у Суторини или Зубци барјак разавити. Писмо, које је војвода својим личним и политичким пријатељима писао, Турке је големо узколебало. Тражили су препис од истога, и тек су се смирили кад су се уверили да писмо невадржава ништа, што би народ на устанак позивало, јер војвода у истом каже „да ће Турска сама од себе престати“ и да ће турски пријатељи пуштити да умре што за живот створено није. — Турци мухамеданског вјероисповеданија врло се радују што их војвода Лука за браћу признаје, и народ савјетје да се с њима пазе. Војвода Лука оставио је красно и лијепо име и од последњег устанка. Он у сиротињу тур-

Нови назови-месија са своји апостоли.

Српски ро.е, немој да осудиш овај чланак одма с почетка! Прочитај га најпре, па онда изреци своју пресуду о њему — ал пресуду не по буџаци, него „по крововима“ као што рече Христос Спаситељ, и немој се заклањати за бусије људске пристрасности, но прећи најпре сва искушења, која је Христос претрпео, одбивши кушача, који му обрицаше сва блага светска, ако падне и покљони му се. Мат. гл. IV. ст. 8. и 9.

Избраницима својима казао је бого-човек: „Ви сте од земљи, ако се обљутави, чим ће се осолити? Она неће бити ни за што, осим да се проспе напоље и да је људи погасе.“ — „Ви сте видјело свијету; не може се град сакрити, кад на гори стоји; нит се ужије свијећа и меће под суд, него на свијетљак, те свијетли свима, који су у кући. Тако да се свијетли ваше видјело пред људима, да виде ваша добра дјела и славе оца вашег, који је на небесима.“ — Мат. гл. V. 13. 14. 15. 16.

Улогу избраника божијих присвојиши себи искључиво тако звани свети оди. И заиста беху некада ти проповедници „светила“ која су обљиставала „све крајеве земље“ — и светиња (маса) који седише у тами глупости и незнања „видјеше видјело велико, и онима што сједо на страни и у сјену смртноме, засвијетли видјело“.

И свет поче славити Бога, који „неће смрти грешнику, него хоће да се обрати к Богу и да жив буде“. — Но шта се зби?

Светлост науке Христове поче вагло хватати корена и осветљавати слушате, а „свијетљаци“ почеше губити прашњи сјај, јер

ску никакo дираo није, и строго је забрањивао да се у исте, који су мирни, недара. Турци се радују да војвода још једном у Ерцеговину дође, они неће више слушати Омер и Дервиш-пашу, него ће уз војводу Луку пристати.

Нови валија Савет-паша показује да је више човек од крвопије Осман-паше. Првави чиновници више страују, и већ говоре да Савет-паша мора некакав ђаур бити.

Помиловати и на поруку руски конзула повративши се кнезови, одпутовали су у Сарајево да се новом валији представе, 18. ов. м. примиће исте, они су одијели важни доказа, за Османове доповлуке. Ако дочекум како ће тамо примљени бити, и што ће изадрати, јавићу вам.

Комоговина 7. авг. Јуче на преображење бије је збор. Од конзисторије био је свијештеник наређен. Али је био и без одређења наш поп Пала Пана. Служио нам је и лијепо слово говорио, које је велик утисак на народ имао. Народ је весео, ће ће победити. Одушевљен је за народну странку, представку и на Н. В. цара подписује. Збор је до неко доба ноћу код цркве се задржао, и коло своје играо. Најпосље се увате и наши народни гда. официри у коло и гђе. и заједно са народом играше. Тако треба. Живили! Живила народна свијет!

„— ић.“ Митровица на Преображење. Прошле недеље после дужег боловања премину Јелена супруга овдашњег штована грађанина Ђорђа пшем. Милекића. Школски старатељ Коста Костић даде израза свог сажаљења према супругу покојнице писмом, у ком и потребу „школског фонда“, њложи, те тим побуди тешко ожаловљена друга, да на мах 1000 ф. а. вр. на речену цел покљони. — И тако дакле именом и споменом Јелене пл. Милекић положи се основ овомостном школском фонду. С тога сви у глас: „Јака јој земља и вечна памет!“ — Овај час чуемо, да оvd. певачка дружина за успомену умрле Јелене пл. Милекића доби 50 фр. од супруга покојнице.

И тек што оваким знатним приложима радосно узбуђени бисмо, чусмо опет сутра дан за нов прилог од 500 ф. — на школски фонд и 127 ф. цркви, које удова Ана Николић цесионално остави. Она је свеколике дане живота свога са тешким радом и штедњом производила, те зато ју још већма уважавати ваља да ју тако племенита мисао подсећа, знајућ крај тога да јој готово ништа друго неостаје, до она кућа у којој болна од неко доба лежи. —

Еле кад набрајамо така дела, како да нисмо задовољни што уживамо Цркв. шк. самоуправу, јер камо би до сад били да смо подобних старатеља имали, који би вољни били опште добро унапредити. — Врли брат и чинитељ нашег братског удружења Живко Одић римо-католички свештеник мало да нам се из средине наше неистрије.

Незнамо каквим поводом доби од преосвећеног бискупа Штросмајера писмо, којим му обљиче место Кукујевоцe одређује. Желећи пак наше грађанство њега код себе задржати, послаше молбеницу са више од 100 потписа, у којој наводе љубав и поштовање, што их је брат Живко у нас стекао г. бискуп усљед

јих обузе маглуштања вемалског жића; они заборавање на науку спаситељеву: „Вадава сте добили, бадава и дајите“. — Ти посредници између Бога и људи злоупотребише своје знање. Они почеше ватварати врата од царства небеснога и ударише таксу за прелазак из таме у светлост! Почеше својим широким skutovima заклањати светлост истине божије, а ту светлост заменуше сјајним злаћеним крунама — искљеним са алемима. Они место улоге Христових избраника примише улоге придворских слуга светских господара, који не пропуштају јадницима доћи до суда и правде, док јим не здеру кожу с леђа.

Народ се освести првањом науком Христа Спаситеља, који вели: „и оцем незвите никог на земљи; јер је у вас један отац на небесима; нити се зовите учитељи; јер је у вас један учитељ Христос. А највећи између вас, да вам буде слуга.“ — Мат. гл. XXIII. ст. 9. 10. и 11. — Да, да, јер је и на другом месту Христос казао, да „син човечији не дође, да му послужи, него да он послужи“ — а избраници његови успеше се на висока места, да заповедају и држе судбу народа у својим грешним рукама.

И кад се освести народ, кад стаде на своје ноге, кад познаде: „да већ није роб, но син; па (тек) ако је син, онда је и насљедник божији кроз Исуса Христа“ (Посланица ап. Павла Галатима гл. IV. ст. 7.) — онда устаде листом, да потражи царства божија, које је царство самосвести, царство љубави и слоге. — А назови — месије устадоше, те обљипаху кљетом „чеда светлости“ — „Да, назови — месије, јер први Месија — Христос при самртним мукама прашташе онима, који га разалеше на крст; а

тога општу жељу задовољи и тако брат Живко устаде опет онај који нам и до сад беше у пркос неколицине оне, што просипљу мржњу, само зато на, јер се „Србином“ називае. —

За неколико дана долази амо народно позориште и бавиће се по чувењу дуже време. Једва дочекасмо да једном после пет година угледамо „српских“ представа, јер додијаше већ неке позоришне изабачке дружине које готово наименце овде бораве. —

У Паланки 20 Јулиа. Јуче је био код нас, баш у један сат после подне пожар, и том приликом изгореле су три куће, а могла је и сва Паланка; обе три куће припадле њеком Перлезу (Чивут); сумња је да је исти Перлез сам запалио, или да је запалити дао. Јер: Тај је Перлез пре неколико недеља купио две куће (на једном плацу) трошне које су са трском покривено, и лежу поред њихове старе куће, дакле једна до друге и у једном реду, пак је одма на неколико дана, како своју стару тако исто и две купљене куће против ватре асигуриро, и то тако високо да је у вишој цени асигуриро него што куће вреде; и том приликом асигуриро је покућанство и своју трговину; та сва асигурација износи као што свет вели до 8000 ф. ау. вр.

Свет се јошт пре данашњег пожара, почео сумњати, да је то гасионо масло, почем је прекјуче око 6 сати почела једна од те две купљене куће горети, а гасио ни бриге није, истина да се ватра одма за један сат стишала које су други људи угасили, а он без да се мако. А највећа је сумња што у дућану никаквог еспаца није било до неколико јадни столица и сламираца.

Том приликом упало је у очи људма да је сав чивутски компилук капије поватворао и нису дали да се из њихових бунара носи вода, да се ватра погаси, и тако јошт и сад горе по негди. Ноћас особито било је страхоте око 1 сата после поноћи јер је ветар страшно дувао, а притјажатељ изгорених кућа опава је мирно у компилуку, кагда се њега та ватра ни најмање типала није. Сви смо сад љубоитљиви на сљеђујуће: 1во, хоћели на такови начин асигурација платити накнаду том погорелцу. 2, хоћел и какву ће истрагу местни срезски суд правити, почем кад се у прошли петак у 6 сати после подне ватра појавила суд никаквоу истрагу започео није. А ако је зашто погорелац нато иш, као што свет мисли, да се наплати од асигурације т. ј. да том приликом хасни; онда ту је ствар за руком изишла, јер што није у петак то је данас и ноћас изгорело, пак многи и због тога ватру гасили нису што су се сумњали на гасду.

Ствар Карађорђевића

свршена је 17. предврх. судом у свом првом делу. Читање аката тичући се парнице свршено је око једног сата. Судије се повуку ради саветовања, и после 1 и по сата укажу се опет чланови суда у расправној дворани, и председник Теодор Паулер прогласи око 2 и по сата маабројној публици ову пресуду: „Закључак пештанског варошког суда да: се подигне тужба против кнеза А. Карађорђевића, Павла Трифковића и Филипа Станковића, због тога што се сумња, да су они сукривци у

ови проклињу оне, који сазнавши Бога листом поћоме, да се што већма приближе оцу своме.

Хајд сад да видимо и некоје апостоле најновијих прејемника првих апостола, па шат по слугама понамо и господаре, јер Хр. каже: „вијет раб бољий Господа својег.“

Кад и испред српског народа уступи мрак места светлости, тада се искупи и он, да се рачуна са својим арендаторима, што млдијаху, да су узели под закуп судбину оностраног српства.

И искупише се борци за народна права са борцима за своје себачне користи; борци за светлост и истину са борцима мрака и притворности.

Народни борци не хоћаху износити на видело оно, што се збивало у тајности, код њихових противника јер и апостол Павла каже: „бываема бо отай, орамно ест и глаголати.“ — Они добоше у име народа, не да грешнике смрћу казне, но да би се сви обратили и живи били. И прва браћа нехтедоше уступити ништа, јер невидеше још „царство божије, где у снази силави“ — него држаху, да ће још моћи навладати свест народну, савезавши је у квергу са вршцама од духовна бича. А кад видеше своју немоћ, укљонише се, да осујете народне жеље; но народ се не уплаши од оне мниме и привидне победе, већ осетивши, да је он победитељ мрака — а наоружан смешћу и поносом човечким, завали чети, која претијаше новом снагом: „Аште бо паки ваз можете и паки побједени будете, јако сь нами Богъ.“

Сад да поспотримо ту нову снагу мрачне чете.

Туђ грч. ор. патријар апелира на свестерискога народа (и штампа 22.000

убиству кнеза Михаила Обреновића и у покушају убиства његови пратилаца, наиме сестре му Константиновиће и официра Гарашићина и Тимашевића, — као што је од краљевске табле тако и од највишег суда потврђује се, — али само у колико се тиче сумње да су они сукривци убиству кнежевом; но што се тиче тужбе која је подигнута противу особа поменути због сукривце у покушају убиства пратилаца кнежеви, то се она, пошто у току баш сада свршене расправе ни најмањег основа сумњи нема, — уништава. Што се на последку молбе обљуженог кнеза Карађорђевића, да се под јамством на слободу пусти, тиче, то му се одобрава.“

Молба оне двојице што су са кнезом заједно обљужени, решиће се у особитој седници. — Као јамци за кнеза до сад су се понудили заступник саборски Петар Чарнојевић и барун Лудвик Фелдварија.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ

АЛБАНИЈА. О сукобима и распри између православних и католика у Скадру због тамошње рашке цркве пише ми мој један пријатељ из Скадра овако:

Рашка црква стара је задужбина српских владалаца из племена Неманића. У Албанији у старо доба ни пре ни за време Скендербега не беше народа католичког. Од кад Турци навлдаше, све што се је крсту кљавало грано је пострадао; цркве и манастири обљави и уништени, народ разјурен. У томе су највећем метежу и разне странке и вере постале, на неке се четари вере поделише; православљу најмањи део веран остаде.

Као што је познато већ одавно ради римске и лионске католичке пропаганда да рашки католичку веру, а у томе Аустрија и Француска највећу улогу играју. То чине из политичке користи и да задовољу симпатија код народа.

Пре 72 године припознао је Селим цар турски са ферманом који се у руском конзулату у Скадру чува, да све порушене православне цркве и манастири у Албанији народ православне вере може оправљати и понављати; а пре седам година посебице признао је и садањи падиша да је рашка црква у Скадру православних, око које је и гробље је се сакрађују. Будући православни, којих је у вароши Скадру 125 породица и толико сопствених домова, имају за своју потребу довољно и без рашке цркве богомоља, то да се с католицима због исте не парнице признаје се да је рашка црква православног обреда, али се иста прогласије за неутралну и до бољих времена нити је имовина православнијех нити католика.

Католички митрополит у Скадру покренут од француског конзула понови питање рашке цркве, договори се са католичким народом да се црква макар насилнички отме, да се за католичку прогласи и освети. Сислили, али не учинили. Они у потаји дан одреде те се са управитељем полиције споразумеју да им овај на пут не стане. Руског конзулства заступник познати скадарски јунак г. Јастребов, који је јуначки прошле зиме пригоровског заступника Перу Ђејовића од 2—3000 узрујане турске одбрано, и за то јуначко дело од свога цара са редом свете Ане а од господара Црне Горе са редом Милом Обилића одликован био, чувши шта је митрополит у споразумењу аустријског и француског конзула да учини, отиде код паше те га упита да ли он о том зна и то одобрава. Паша знао или не знао одговори да не зна. Г. Јастребов позове се на царске фермане и каже паша да ће се он с њиме ако се то изврши рачунати и да га за све одговорна држи. Паша видевши с ким има посла одговори да се то догодити не ће!

Дан освешћења цркве дође, митрополит са читавим јатом којекаких језуита, фратара већ пред цркву стигли; француски конзул у фразу ту је, а

комада посланица) — да народ српски избере: смрт или живот, благослов или кљетву! — А народ осећајући се да је способан за живот, кљиче: хоћу да живим али у светлости: хоћу благослова али од потомства! — Смрт је за оне који ниоу кадри живети, а кљетва — на част кљетвенику! — И где силави свест, која се зове: пут и истина и живот са свима анђелима светлости — и трубе затрубише, да пробуде и оне, који још седе у тами незнања!

Ал назови — месије изабраше себи верне апостоле, да растурују њихово притворство у име Христјанске истине, и изабрани беху као најплавнији:

Ада Зуб, који сам за се вели, да хвали и узноси онга, ко га најбоље плати; доказ је томе, што је и прокламације писао против кнеза Михаила за добре новце:

Поп В. Д. — о коме неколико дописника „Заставних“ дадоше лепу сведоцбу.

Светозар Недељковић, коме у похвалу служи сведоцба Каменичана — и други.

А. Ђ. Рајковић, нови поборник православља! Но шта је покретач тој радњи споменутих апостола? — Шездесет форината австр. вредности за сваку адресу поверења патријарху, коју изнуде од народа.

Сад се справља нов апостол за Банат, да заслужи коју крајцару. То је претект неког великог господина. Нећу га, сада казати Браћо Банањани? Тај вели, да је банањанин, те будући да има много познатих доћи ће вам скорим у госте. Познаћете га.

Сад роде српски, познај да је со сасвим обљутавила, па недај се осолити таком солу — а пријатеље своје познаћете, по родовима њиховима. Тако каже Христос.

Стечај.

На управљено учитељско место у Врдику от-
пара се са овим од стране црквене общине Стечај.
Плата је годишња 230 фор. а. вр. слободан стан
са бантом. Сваки, који жели исто место поштом,
нека се са сведочењима о свршеним приправничким
научама до 15. септ. о. г. на окружном школест
у правитеља и протопресвитера у Карловци, или
честној конзисторији у Карловци пријавити.
Прекрсно школско православно община у Врдику
15 августа 1869.
Стеван Видаковић Бојане Анђелић
члан одбора, и ровођа председник
218—2—3.

Стечај.

На ново установљену српску школу у Романској
Кечи отвара се конкурсе до 30. септ. т. г. с којом
је снабдевана плаћа од 100 ф. а. в. 25 кибли жита
100 фун. славине 25 фун. соли 8 фун. свећа 6 хвата
сламе 1 хват дрве 1 ланац ораће земље и сло-
дао стан.
Аспиранти који желе ову штацију добити, имају
до поменутог рока прошењати своја са крштеним
писмом, са сведочењима сврху свршених наука,
сврху досадашњег учитељства и податак о
и моралног свог поведења управити на општински
школски совет.
Дано у Романској Кечи дне 15. августа 1869.
217—2—3. Општински школски совет.

Стечај.

На овдашњој српској општинској школи управ-
њена су ова учитељска места: један учитељ 4.
разреда са годишњом платом од 700 фор. а. вр.
60 фор. за стан, 3 фата дрва; 4 учитеља са год.
платом од 500 фор. а. вр. 60 фор. за стан, и 3
фата дрва; 3 подучатеља са годишњом платом од
300 фор. 36 фор. за стан, и 3 фата дрва, и једна
учитељка са годишњом платом 120 фор. а. вр.
3у попуњење поменутих места испишује се стецај
до последњег септембра о. г. по новом.
Потражицељи имају својим сведочењима доказати,
да су на каквом педагогичком заводу учитељски
испит са добрим успехом положили, првенство пак
имају они, који су у Солбору учитељски испит са
добрим успехом положили. Уједно се примећува, да
учитељ 4. разреда има бити уједно надзорник над
осталим општинским школама српског предавања.
Од пр. кр. мајистра Панчева 16. августа 1869.
222—1—3.

Стечај.

Српско невачко друштво у Руми које се сада
оснива потребује невачког учитеља, којем је од-
редило плату од 500 ф. годишње, осим тога прире-
диће сваке године једну забаву (беседу) у његову
корист ближа условља утврдиће се посебним уго-
вором. Ко жели то место добити нека се са 6 не-
деља од првог увршења овог огласа обрати са
сведочењима о својој способности на поднаписаног.
У Руми (15 27) августа 1869.
Сима Крстић с. р.
219—2—3. адвокат.

Стечај.

На Српској школи у Црквеном Боку управљено
је учитељско место с-годишњом платом 240 ф. а.
вр. солидан и безплатан стан, 12 фата дрва, за
огрев учитеља и школе банша и једна рал оранице.
Учитељ може бити само Србин, изврстан и пун
и ваља да имаде довољну способност за обучавање
деце, добро морално поведење, доказано са врлима
сведочењима. Дужност учитеља јест на овој школи
уз српски и хрватски језик предавати и немачки,
као обавити.
Простатељи нека се најдаље до половине месеца
септ. 1869. на обществено пријаве.
У име српске общине Црквено-бочке.
Гавро Ђуричић, Котур
подпресе. 211.3—3. парох и преседа.

К. Антонијевић.

из Земуна,
јавља п. н. пиблицу, да се у њега добити
може свака врста **укувана воћа (суца)**
и **суђука** у разним бојама, као и у Београду,
које сам са највећом чистоћом готовим а са
најумеренијом ценом продаје. 213—2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

П. А. Вујашковића

у Митровици
потребује једног млађег помоћника и једног
шегрта. 204—3—3.

Тимотеј А. Георгијевић

у Тителу,
потребује у својој мешовитој трговини једног
млађег помоћника. Место се може одма за-
ступити. 203—2—3.

Сава Сремчевић

у Новом Бечеју
потребује за своју мануфактурну трговину
једног од млађи година помоћника, који би
исто место заступити желио нека се што пре
на исту фирму писмено обрати. 176,8—10.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Д. П. Радосављевића

у Вел. Бечкереку,
потребује једнога помоћника, који жели исто
место заступити нека се што скорје писмено
или устмено обрати. 205—3—3.

Уредник и издаваатељ др. Свет. Милетић.

3000 Ф. А. ВР.

дају се у скупу или у одељеним свотама на
једну или више година на сигуран реалитет
под интерес. Известити се може код одира-
ништва листа овог. 224—1—2.

СИРЋЕ

препоручује долеподписани како бела тако и
шпирера као и правог винског сирћета по најуме-
ренију цену.

Сава Јаквић

трговина шпечераја земаљски производа и
лабрика сирћета на главној пијаци
бр. 43. у Новом Саду. 215-2-3

ОБЈАВА.

13. (1.) Септембра т. г. у 9 сати пре по-
дне издаваће се у Тителу путем лиценције
две ритске, за наставне целије одређене пар-
целе на 5 до 10 година под закуп, са задр-
жаним правом више ратификације.

Прва парцела од 300 јутара лежи у за-
домљеном ове године IV. затоку и граничи са
дунавским острвом Калиште. Друга парцела
од 250 и односно 100 јутара лежи у задом-
љеном ове године II. затоку покрај жабаљске
скеде.

Условија.

Лиценција ће бити алтернативна, јер
1. Или ће се обе парцеле посебно у цело-
сти, или на партије по 100 јутара са лич-
бом ценом од 12 фор. по јутру и за једну
годину издавати, и већи је резултат за ерар
жеродаван.

2. Пашманлук састоји се у 10%, личбене
цено, које ће се оном, који закупником не
остане, повратити, а закупнику урачунаће се
у јамчевину, која се у једногодишњем заку-
ном износу састојати има.

Јамчевина може се у готовини, у држав-
ним обвезницама или у пушкарно осигураним
реалитетима положити.

3. Цела једногодишња закупна свота мора
се сваке године у напред, а за прву годину
одма при учињеној ратификацији закупног за-
писника у готовом положити.

4. Закупнику је дозвољено, на узетом под
закуп земљишту нужна вадана за газдовање
подићи, која ће по излазку закупног времена
порушити морати.

5. Да би се по пропису састављени и уре-
дно инструирати оштери примити могли, то
такови морају се батаљону пре него што се
устмена лиценција започне, припослати.

Ближа условија лиценције могу се сваки
дан у управној батаљонској писарници увидити.
Од ц. кр. крајишке батаљоне команде у
Тителу 21. Августа 1869. 212—2—3

ОБЈАВА.

Од стране магистрата кр. пр. диктрикта в. ки-
киндског оштери се до обштег знања доставља, да
услед милостиве уредбе кр. унг. министарства
правдосуђа од 9. окт. 1868 бр. 13957 самостално
диктриктско грунтовно знање у живот ступа, и да
след тога вођење грунтовног књига, десет диктр
община, код грунтовног знања сл. торонталске
жуланије 30. септ. т. г. у 6 сати у вече престаје
а 1. окт. т. г. у 9 сати пре подне у В. Кикинди
почиње.

У В. Кикинди 28. августа 1869.
Лазар Видић
диктр. врх. судца.
221—1—3

Стечај.

Друштво штедионице у Паланци у Бач-
кој треба једног књиговодитеља и касира, први
ће имати годишњу плату од 800 фор. а. вр.
други од 400 фр. а. вр. Стечај се расписује
до 8. (20.) септ. 1869. кои једно од ти места
добити желе, нека се изводе писмено и са нуж-
ним сведочењима о способности и моралном
владању дирекцији штедионице или директору
Карлу Мезеју у Паланци до горњег дана
пријавити.

У Паланци 19. (31.) авг. 1869.
220—2—3.

Стечај.

За управљену учитељску штацију II. разреда у
Далу. Плата је 315 ф. а. вр. 7 јутара земље, један
комад банше поред школе и 20 ф. а. вр. у име
накнаде стана. И тога ће учитеља дужности бити,
не само светцем и недељом, но и сваки дан са
ученицима свејина, као и учитеља I. разреда у
цркви на богослужење ићи и службу певца
оправљати.

Простатељи имају прошењати своја инструирана,
и на пречастну конзисторију у Карловци управљена
дому поднаписаног до 15. (27.) септ. т. г. послати.
У Шиду 17. августа 1869.
223—1—3 Димитрије Марковић
прот. вуковарски и окруж. шн. управитељ.

лепу белу хаџину од атласа свројену по оделу
Марије Стјуартове и два одела од кадифе за пашеве.
Тако исто изјављује управа своју лепу хвалу и г.
Стевану В. Вукомановићу, који је један гитар а на
исти начин и г. М. Јоцићу адвокату у Ст. Бечеју,
који је један златан оласач за мач покланно на-
родном позоришту.

У Новом Саду 20. августа 1869.
Управа српског народног
позоришта.

ИЗЈАВА.

Ми долеподписани изјављујемо овим да за овеј
донос у последњем броју „Заставе“ из Крњешеваца,
у ком се на нашег г. пароха напада, ништа незнамо,
још мање да смо се ми на њега потписали, него
да је то без нашег знања учињено и наша имена
безобразним и човека недостојним лажним шерет-
луком потписана — зато велимо дописнику — да
се одсада више то учинити усуђује није.

Оволико у атар истине, поштења и части српске
држино да смо дужни рећи.

У крњешевци 2 августа 1869. Петар Николић
председник Црквеног одбора † Стеван Михајловић
кмет. † Танасије Груић тутур. Andrija Vuičić kmet.

Књижевне вести.

Књижице „Непојан гроб“ све су
већ разграбљене и наново је до три стотине
тражено; стога ако се још за две стотине
пријаве штампа ће се иста књига по дру-
ги пут.

Почем сам у Панчеву за учитеља изабран,
то молим ону браћу код којих моји књига
на продају има да ми за већ продане новце
што пре амо пошаљу да могу штампу пре
одлазка исплатити.

Панта Поповић.

ПОЗИВ

у седнице књижевног одељења „Матице Српске“.

У смислу устава овим се позивају сва г. г.
чланови књижевног одељења у седнице истог
одељења, које ће се држати 1. (13.) септем-
бра о. г. и одма други дан после свршене гла-
вне скупштине матичине.

У Новом Саду 21. августа 1869.
Др. Јован Суботић с. р.
Председник „Матице Српске“.

ПОПРАВКА.

У чланку: Извештај председника позориштна
о главној скупштини имамо поправити ове две
знатније погрешке. У бр. 95. Заставе стоји да
су ковчежићи донели 2651 фор. 24 н. место
1651 фор. 24 н.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 17 августа 1869. К. и др. и ове недеље
слаба је радња продаја била, слабо се са стране на
нашу пијаци овамо доносило, услед чега је цена
мешине оштер пала. Промет је био на 120,000 ва-
гана. Цена раж зоби и кукурузу пала је у 5 нов.
306 је изгубила своју пређашњу цену, и при крају
ове недеље с 2-3 нов. пала је. Такође и свињска
имала је слабу цену. Производи се продавање: Ше-
ница банат. 87—89 фунти 5 ф. 40, н. 86—89 5
ф. 20. — Чиста 83—89 ф. 4 ф. 20 н. 82—89 4 ф.
— Шеница нова банат. или потиска 89—90 5 ф.
70 н. 87—89 5 ф. 60 н. Наполица за септемб.
и октоб. 4 ф. 90 н. Раж стара 3 ф. 20 н. нова за сен-
темб. 3 ф. 30 н. Јечам 66—72 2 ф. 20 н. за ливо
2 ф. 50 н. 306 стара по каквоји 1 ф. 75—90 н.
Наполица овде 1 ф. 76—79. — Кукуруз банат на
лађи 2 ф. 60 н. и за сен. 2 ф. 75—80 н. за окт.
2 ф. 85 н. Свињска маст овдашња за готово 42 и
по ф. у терминима 40 и по пада. Славина сува по
табли 40 и по ф. са стране није доношено, Шљиве
бос. с доносом 10—11 и по ф. нове 15 и по ф.
Шшарке прве руке 18 и по ф. друге 15 ф.

Пешта 19. ауг. Шен. 83 фун. 4 ф. 30—45 н.
Раж 80 фун. 3 ф. 20—30 н. Јечам 72 фун. 2 ф.
35—60 н. 306 50 фун. 1 ф. 85—95 н. Кукуруз 84
фун. 2 ф. 40—45 н. Проја 80 фун. 2 ф. 30—50 н.
Ренаца 75 фун. 7 ф. 37—50 н.

— В. Панчево, 16. августа. Данас које у след
бољих довоза, које погледом на узмицање цена на
Пештанској пијаци, почела је и код нас храна на
ниже ићи, што се најјаче код жита показало. Према
данашњем стању на горњим тржиштима мораће цене
у нас још већма попустити. Данас се плаћа: Жито
ф. 880—950; Наполица ф. 680—7—; Јечам
ф. 380—4—; 306 ф. 3-10. Из „Панчево“,

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Од стране суда као грунтовне власти сл. и кр.
вароши Новог Сада овом се до обштег знања до-
ставља, да ће се у след молбе Герсона Рејцера као
Цесовер Јакова Ертла из Новог Сада и окретно
добро посмртине Јакова Офнера као кућа под бр.
736 у Новом Саду, због дуга од 200. ф. а. вр. која
је на 3040 ф. а. вр. судијски процењено, на јавној
лицитацији, која ће се дана 6. Октобра 1869 и дана
6. Децембра 1869 свагда у 3 сата после подне на
лицу места држати, продавати, и зато се сви они,
који исто добро купити желе, позивају, да у пре-
додначено време на ту лиценцију дођу, и да се
на ту цел извазатој комисији пријаве.

Уједно се примећува и то, да се условије, под
којима ће се горенаменовано добро продавати, при
суду овом читати, и од њи препис имати могу.
У Новом Саду 6. августа 1869.

214—3—3

У платановој штампарији

225-1-3 тражи се један ученик.

уострански близу њега! Господину Јастребову то
јави, он упаради револвер о рамену а артије у ша-
кама те пред. прику, и запита пита ће то буде?
Незашто је то и како је. „Да сте се одмах сви
побрали, иначе сад ће бити другачије,“ метнув руку
на револвер; у тој час ето и паше и војске. По-
кључа нос метрополит и сва његова поповштина,
представници великих народа погледаше у земљу,
а народ поче цесовати и попове и коњаке и оде
својој кући. Рашка црква и овога пута оста
православна, и остаће док је Русије и њезиних
ваступника. За то треба да и ми назовемо Русе да
су павари!!

П.

Нови Сад 21. августа. До које смелос-
ти може плаћено перо попети се, још можда
није било примера, као што нам га пружа
„Видов-дан“ у његовом најновијем најамљену.
Узалудно би било да још напомињемо „две об-
штине и две особе,“ које су са потписима па-
тријарху поверене послале, а седам осам та-
кови изјава „без икаквог потписа,“ и ипак „В. Д.“
сме пред целим светом уста да отвори на лаж, и
да проговори да је већ патријарх „деведесет“
изјава поверења добио! А на против тврди
да су изјаве неповерења све фалсификати, и ма
да су „Н. Новине“ донеле текст изјаве прав.
срб. загр. общине, у ком како патријарху
тако и свом посланику г. Даничићу незадо-
вољство са њиховим понашањем изричу, опет
„В. Д.“ има толико смелости да све опореке
што су о томе „Н. Новине“ донеле! На то
„Н. Новине“ одговарају: „Није истина“, „да је
у ствари било сасвим противно“ него што смо
јавили о закључцима главне прав. загр. общине.
Ми смо јавили да је иста објина у истој скуп-
штини очитовала патријарху и свом посланику
незадовољство, а да је у ствари збиља било
тако, сведоче листови исте скупштине, који су
управљени на патријарха и поменутог посла-
ника а приобћени од речи до речи у „Н. Н.“
од 16. ав. о. г. бр. 186. Ако „В. Д.“ те ли-
стове није читао, или ако га је памет издала,
то га упућујемо на исти број наших новина,
па ће наћи на трећој страни у другој алинеји
одозго: „Православно ово српско објинство...
неможе а да Вашој Светости изрази своје
незадовољство.“ Мало ниже такође то исто
изриче своје посланику. — Није истина,
што „В. Д.“ каже, да нисмо хтели приобћи-
ти „порицање свога неистинитог извештаја.“

Прав. објина загребачка доставила нам је
исте листове 16. авг. са дописом, у ком нас
моли да те листове приобћимо; ако пако не-
бисмо хтели да уврстимо формуловани испра-
вак „В. Д.“ је могао видати да смо тај то-
божњи исправак исти дан приобћили, а да
смо га приобћили без икакве промене, може
„В. Д.“ посведочити иста објина. Дакле учи-
њали смо још и више, јер смо примили не само
тако названи „исправак“ него и од речи до
речи послане листове“. Па завршује исти лист:
„У осталом остављамо свестној публици, да
пресуди вредност јавнога листа, који се, као
београдски „Видовдан“ служи само средством
леистине и клевете“.

Дали треба дати комената на овакову смел-
ност београдског „Видовдана“? Ми би смо га
позвали да упре протом на те објине што
шпиљу патријарху поверење, и што се ограђују
против изјава неповерења, ал зар се може го-
ворити о листом који истини у образ плује?
Печувена смелост!

— Уз овај број нашега листа прилажемо
позив на предплату на нов лист „Радник“,
којег је покренуло „друштво за радност“ за
трговачко-привредне и просветне потребе на-
родне. Програм листа најбоље га препоручује.

НОВИЈЕ.

— Делегације су свршиле свој рад; 18.
тек. била је последња седница. Бајет је изја-
вио да је цар закључке делегационе санкцио-
нирао, и изразио је благодарност цареву на рев-
ности и делатности око потреба укупне мо-
нархије. У тецају говора рече Бајет: Успех
овог заседања појаве су, које неће ни у ино-
странству непримећене останути, и које ће
допринети, да се мир осигура(!!) — Истог
дана у заједничкој делегационој седници при-
мљено је укинуће пореза на приход лојидове
субвенције по закључку угарске делегације, са
64 гл. против 34, такође и трошкови да се
дунавски „монитори“ набаве, са 59, против 39
гласова. Угарски делегати гласовали су једно-
гласно и с њима од рајхсратски: Пољаци, Бу-
ковинци и Словенци. По примљеном генерал-
ном извешћу сврху буџета, укупно захтевање
износи на 79,459.695.

— Из Лавова јављају, да је у устроје-
ном изборном одбору већина демократа. У Пер-
цемислу народни збор изразио се безусловно
за Смољкину федеративну политику.

Поклоњи на српско народно позориште
у Новом Саду.

Управа српског народног позоришта изјављује
овим именитој госпођи Марији Јовановићевој ма-
јорини у Шиду своју најтоплију захвалност на
родељубљу, које је према народном позоришту ука-
вала тиме, што је љав имала поклонити му једну

Матице Српске штампарија у Новом Саду 1869